

Få 14 dages gratis prøveabonnement

AVISENS 15. ÅRGANG, TORSDAG DEN 19. DECEMBER 2019, OPDATERET KL. 5:00. REDIGERET AF HJALTE TOBIAS KRAGESTEEN

f miljø

KONTAKT | ABONNEMENT | ANNONCER | OM ALTINGET | COOKIEPOLITIK

h vælg område

LOG IND

SØG

OM PORTALEN

ARTIKLER

DEBAT

KARRIERE

MERE ▾

Minister tilbageholdt central regnefejl for Folketinget i månedsvi
19. december 2019

Miljøstyrelsen gør status: Ingen fremgang for vandmiljøet siden 2014
18. december 2019

DEBAT: Professor: Kvælstofudledningen stiger, og konsekvenserne er tydelige
18. december 2019

Partier inden afgørende forhandlinger: En milliard skal flyttes til grønne tiltag
18. december 2019

Aktører: De næste skridt for vandmiljøet kræver lokal forankring og ejerskab

DEBAT

7. november 2019 kl. 1:00 | 0 kommentarer

Fa Tw Lin Em Ad

Kommuner og landbrug bør være centrale aktører i de lokale implementeringsudvalg, mens andre interessenter også skal spille en rolle, skriver Anker Lajer Højberg, Jens Christian Refsgaard og Flemming Gertz. (Foto: Jens Nørgaard Larsen/Ritzau Scanpix)

DEBAT: Det er ved at være på tide at få justeret vandmiljøforvaltningen efter en langtidsholdbar tradition, og her skal lokal viden og engagement sættes i spil, skriver to forskere og en chefkonsulent.

Af Flemming Gertz, Jens Christian Refsgaard og Anker Lajer Højberg.

Hhv. chefkonsulent hos Seges, professor emeritus hos Geus og seniorforsker hos Geus.

"Den danske model på arbejdsmarkedet" er et begreb, som lovprises ved festlige lejligheder. Her løser vi problemerne ved lokale aftaler mellem de involverede parter i stedet for ved lovgivning.

Det har betydet bedre resultater og færre konflikter end i andre lande.

På vandmiljøområdet, og i landbrugets kvælstofregulering i særdeleshed, er situationen en helt anden end på arbejdsmarkedet.

CITAT

d

Regulering af kvælstoftilførslen samt implementering af kvælstofvirkemidler har historisk været baseret på en central *top down*-tilgang med nationalt fastsatte regler og lovgivning.

De lavthængende frugter var høstet

Denne generelle regulering har igennem en årrække givet markante resultater.

Tilførslen af handelsgødning til danske marker er for perioden 1990-2005 halveret fra 400.000 ton kvælstof til 200.000 ton, mens mængden af husdyrgødning siden 1990 og frem til i dag er faldet fra 244.000 til 224.000 ton kvælstof.

Fra 1990 til i dag er kvælstofudledningen til havet halveret.

Med fødevare- og landbrugspakken fra 2015 fik landmændene mulighed for at gøde mere, mod at der blev iværksat en mere målrettet regulering for at sikre et fortsat fald i kvælstofudledningen til vandmiljøet.

Dette paradigmeskifte for kvælstofreguleringen byggede på Natur- og Landbrugscommissionens anbefalinger fra 2013 om en målrettet og differentieret regulering.

Anbefalingerne var en konsekvens af, at de lavthængende frugter var høstet, og at en yderligere reduktion i kvælstofudledningen fordrede en ny, mere omkostningseffektiv og

først og fremmest målrettet indsats med fokus på lokale forhold.

Lokal målrettet indsats skal understøttes

Resultaterne fra en række forskningsprojekter har demonstreret, at der er et stort og uudnyttet potentiale for at målrette kvælstof-virkemidler.

På national skala omsættes cirka to trediedele af det kvælstof, der udvaskes fra marken, inden det når kysten.

Der er dog store forskelle fra sted til sted, og det er netop ved at udnytte de naturlige lokale variationer, at der kan opnås en større effekt af kvælstofindsatsen ved en differentieret tilgang.

Samtidigt er disse variationer også udfordringen.

Perspektiverne for en fremtidig målrettet indsats er anvendelse af lokalt tilpassede løsninger, som tager udgangspunkt i lokal viden om transport og omsætning af kvælstof i landskabet.

Skal denne vision realiseres, er der behov for at udvikle det nuværende centralistiske forvaltningskoncept, som understøtter generelle tiltag til en forvaltning, der i højere grad understøtter en lokal målrettet indsats.

Behov for et paradigmeskift af reguleringen

Der er sket begyndende ændringer i den retning i Danmark, eksempelvis i form af oprettelse af lokale vandråd bestående af repræsentanter for interessenterne og et program med oplandskonsulenter, som blev startet i 2017.

Men endnu er der ikke lavet en ny, samlet forvaltningsstruktur, som understøtter en mere lokalt baseret tilgang.

Erfaringerne fra vandrådernes arbejde lyder dog også mange steder på frustration over ikke at have de rette rammer til at kunne levere lokale løsninger, trods god vilje fra aktørerne.

Vi har behov for en fremtidig regulering af vandmiljøet, som på samme tid sikrer fremgang for vandmiljøet og skaber rum til at drive landbrug.

Det kan *top down*-modellen ikke løse. Erfaringer fra en række nationale og internationale forsknings- og forvaltningsprojekter peger på, at der i udpræget grad er behov for et paradigmeskift af reguleringen.

Vi tænker, at der bibeholdes et fundament af national regulering med fastsættelse af målsætninger og kontrolmålinger på oplandsniveau, som sikrer, at de sidste 30 års miljøforbedringer ikke sættes over styr.

Men den centrale regulering skal kombineres med lokalt udarbejdede indsatser, hvor lokal viden og engagement sættes i spil til at opnå det fulde potentiale i en målrettet tilgang.

[Næste artikel](#)

[L&F: Nye vandplaner skal have fat på alle presfaktorer – ikke kun kvælstof](#)

Lokale indsatser kan løses i "implementeringsudvalg"

Det åbner for et langt større potentiale af mulige løsninger og løsningskombinationer.

Det vil give rum for lokal innovation og medejerskab og vil samtidig kunne drive en proces, hvor også jordfordeling mere proaktivt kan bringes i spil.

Vi ser ind i en planlægning, hvor fosfor får større betydning i relation til fjorde og vandløb, og hvor hensyn til natur, grundvand og øgede vandmængder skal koordineres og planlægges.

Dette vil være en umulig opgave fra centralt hold, og kun ved at udarbejde lokale planer kan denne meget komplekse opgave løses med flest mulige synergieffekter.

De lokale indsatser kan eksempelvis gennemføres via lokale "implementeringsudvalg", bestående af todelte enheder i form af et beslutningsorgan og et understøttende teknisk organ.

Kommuner og landbrug bør være centrale aktører i de lokale implementeringsudvalg, mens andre interessenter også skal spille en rolle.

Bagsiden af den danske *top down*-regulering

Således tilbage til spørgsmålet om "den danske model".

Lyttende til den politiske debat de seneste måneder er der blandt folketingspolitikere ikke hele vejen rundt opbakning til frivillighed, lokalt engagement og tro på, at der kan findes løsninger lokalt.

Glædeligt er det, at miljøminister Lea Wermelin (S) har erklæret sig meget optaget af at sikre tæt inddragelse af aktørerne i de kommende vandområdeplaner.

Den danske *top down*-regulering har uomtvisteligt givet resultater, men der er også en bagside ved den: manglende ejerskab og forståelse blandt landmænd og ingen plads til at finde nye innovative løsninger tilpasset lokale forhold.

Og de er altså nødvendige for at komme videre.

Første forudsætning for succes beror på en forståelse for medejerskab som en grundlæggende nødvendighed.

Medejerskabet starter ude i fjorden eller andet vandområde, hvor forståelsen for miljømålene skal være gennemskuelige.

Konflikter skal afløses af samarbejde og lokale løsninger

En stor udfordring i den sammenhæng vil naturligvis være, hvis målene sættes så højt, at der ikke er udsigt til på den korte bane og med den nuværende viden at nå i mål.

Erfaringerne fra især første generation af vandområdeplaner demonstrerede, at meget høje reduktionsmål uden transparens og realistiske planer for målopfyldelse giver anledning til protester og til tab af lokalt medejerskab.

Omvendt vil mål facilitere generering af ny viden, udvikling og innovation, så balancen mellem mål og fortsat ejerskab er afgørende for succes.

Endelig er en forudsætning for succes, at der opnås tillid mellem erhverv og myndigheder, samt at den nødvendige tid og økonomi stilles til rådighed for de aktører, som skal udføre de forskellige opgaver.

"Den danske model" blev indført efter Septemberforliget i 1899, og spørgsmålet er, om ikke det er ved at være på tide at få justeret vandmiljøforvaltningen efter en langtidsholdbar tradition, hvor konflikter afløses af samarbejde og lokale løsninger.

[Kommuner »](#)

[Landbrug »](#)

[Vandmiljø »](#)

[GEUS »](#)

[SEGES »](#)

[Lea Wermelin »](#)

debat@altinget.dk

FAKTA

Dette indlæg er alene udtryk for skribentens egen holdning.

Alle indlæg hos Altinget skal overholde de presseetiske regler.

Debatindlæg kan sendes til debat@altinget.dk.

KARRIERE

[Se alle »](#)

Organisationschef til Danmarks Naturfredningsforening

Frist: 10/01-2020 12:00

TOP

Det er ved at være på tide at få justeret en "top-down" domineret vandmiljøforvaltningen hen mod en mere dansk tradition for lokalt samarbejde

Published on 2019 M11 9

Flemming Gertz [Follow](#)
Chefkonsulent hos SEGES

28

0

0

Den målrettede kvælstofregulering kommer ikke videre uden justeringer i det nuværende centralt styrede forvaltnings setup. "Top-down" regulering har virket de sidste par årtier når der har været anvendt generelle og overordnede reguleringer. Men i

et nyt regime, hvor vejen frem er målrettede virkemiddelindsatser, og hvor der lokalt skal løses mange ting på en gang (vand, kvælstof, fosfor, natur, klima m.v.) , så kommer den nuværende forvaltningsmodel til kort.

Læs kronik om emnet på Altinget fra 7. nov 2019 forfattet af undertegnede og professor emeritus hos Geus Jens Christian Refsgaard og seniorforsker hos Geus Anker Lajer Højberg.

<https://www.altinget.dk/miljoe/artikel/aktoerer-de-naeste-skridt-for-vandmiljoeet-kræver-lokal-forankring-og-ejerskab>

Dette er viden samlet op gennem flere nationale forskningsprojekter og udenlandske EU projekter. Som afslutning på forskningsprojektet **TReNDS** (Transport and Reduction of Nitrate in Danish landscapes at various Scales) er der udgivet et [tema nummer i Vand & Jord](#) hvor forvaltningskoncepter tilpasset målrettet regulering er beskrevet.

Udgivet af

Flemming Gertz
Chefkonsulent hos SEGES

Følg

[#nyvandforvaltning](#)

0 comments

[Sign in](#) to leave your comment